

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

ממורינו ראש הישיבה הגאון ר' ישראל בונם שרייבר שליט"א
שנאמרו בישיה"ק

מכתב התעוררות וחיזוק מרבנו רה"י בחובתנו בעת הזאת בעקבות האסון הנורא במירון

אל כבוד הג"ר --- שיחי

... על דבר המאורע הנורא שאירע לכלל ישראל בהר מירון, ראשית דבר, כבר האריך הרשב"א בתשו' ח"א סי' תי"ג בענין סגולות, וכתב שם דאילו הדברים הטבעיים היו מובנים לנו היה מקום לדון על סגולות שאינם מובנים לנו האם הם אמת או לא, אבל גם כל הדברים הטבעיים שאנו רגילים בהם דבר יום ביומו נמי אינם מובנים לנו כלל, וכי יש מי שיודע להסביר למה לחם משביע ולמה מים מרורים ולמה תפוח הוא עגול ואיך גרעין שנרקב מצמיח עץ, ואיך ואיך, וכו', רק שאנו רגילים בהם כדבר המובן מאליו, ואילו היינו רואים פעם ראשונה מגנט היינו בטוחים שזה כישוף, רק שאנו רגילים לזה, וסגולה היא דבר חדש שאינו מוכר לנו ולכן אנו תמהים עליו, ואין בינו לבין הטבע ולא כלום, רק שזה דבר שאנו רגילים בו וזה לא, ע"ש,

כן הוא גם הדבר הזה, עומדים ומשתוממים מה זאת, ואיך יתכן כדבר הזה, וכו', אכן אילו את כל ניהול הבריאה היינו מבינים כל דבר איך הוא פועל ולמה הוא פועל, ואת המאורע הזה לא היינו מבינים היה מקום להשתומם, אבל הלא שום דבר איננו מבינים ואיננו יודעים איך ולמה, אז למה שאת זה נצליח להבין יותר, וכשם שאנו סומכים על אבינו שבשמים בכל אשר הוא עושה כך גם בזה, ואין בין מאורע זה לכל מאורעות חיינו ולא כלום,

אכן כ"ז ביחס שלא להרהר חלילה אחר מדותיו יתברך, אבל ביחס אלינו הלא הדבר פשוט שיש כאן תביעה לתקן, והמיוחד שבמאורע זה הוא שהוא תביעה מכל הצבור, כי כשיש לאיזה יחיד צרה אזי הקב"ה מדבר אליו, וכשיש לצבור מסויים צרה אזי הקב"ה מדבר אל הצבור הזה, אבל כשנעשה מעשה שמקיף את כל החוגים הרי הקב"ה מדבר אל כולנו, ומאחר שהרי לא יתכן שהכוונה היא לעבירות של יחידים כיון שהתביעה היא מהצבור, הלא בהכרח שהנידון היא דבר לקוי בהנהגת הצבור בכללות הצריך תיקון, אכן מי יכול לידע מה הדבר הזה, ופסו נביאים ואבד כל חזון מאתנו, ומאידך הלא אם לא נדע לא נתקן, וכשהקב"ה רוצה שנתקן בהכרח שיש לנו את האפשרות לתקן, שאל"כ מה התועלת במה שאירע, ואנחנו לא נדע מה נעשה, אין לנו אלא לפנות אל חז"ל שידעו לומר מה נעשה, ולראות מה הם אומרים לנו במצב הזה.

בברכות דף ה אמר רבא ואיתימא ר"ח אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, ופירש"י פשפש ולא מצא עבירה בידו שבשבילה ראויין יסורים הללו לבא, וכבר נודע מה שביארו רבותינו בכוונתו, דלכא' מה שייך פשפש ולא מצא והלא אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וע"ז כתב רש"י דמאחר דהקב"ה מעניש מדה כנגד מדה והוא לא מצא עבירה שמחייבת את היסורין הללו, דאף שיש לו הרבה עבירות, אבל היסורים הללו אינם מתאימים לעבירות שלו, וע"ז התשובה היא ביטול תורה שזה נוגע לכל חלקי גופו ונשמתו, וכל עונש שהוא מתאים לזה, וכמו שהאריך בזה בנפש החיים, ובתנא דבי אלי' זוטא פרק ה איתא, בכל יום ויום מלאכי חבלה יורדין מלפני הקדוש ברוך הוא לחבל את כל העולם כולו, שאילמלי בתי כנסיות ובתי מדרשות שהם יושבין בהן ועוסקין בתורה, היו מחבלין מיד, שנאמר מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה וגו' ע"ש.

והרי הדברים ברורים ומפורשים, כשיש עונש ציבורי שזה מלאכי חבלה שיוצאין להחריב את כל העולם הסיבה היא שחסר בבתי מדרשות שיושבין ועוסקין בתורה, וכשיש עונש שא"ל לשייך אותו לשום עבירה מסויימת כי זה עונש לכל הצבור אז התשובה היא יתלה בביטול תורה שזה העונש שמתאים לכל נושא ולכל אדם.

ואמנם נכון שאיכשר דרא וב"ה בתי המדרשות מלאים בעוסקים בתורה, ועל אחת כמה הישיבות הקדושות והכוללים הק' שבהם צעירי וטובי הצבור עמלים בכל כחם בתורה ומקיימים את העולם, אבל בצבוריות שלנו אנחנו צריכים לשנות, כיון שכשבאים לשמוח בהילולא דרשב"י צריך לידע שחז"ל הגדירו את רשב"י כמי שתורתו אומנתו, ואומנותו אין הכוונה התמדה, אומנותו המכוון שזה המקצוע שלו, שכשם שבעל אומנות לא מחפש תעסוקות אחרות ולא ריגושים אחרים, והוא מוותר על הרבה הנאות רוחניות וגשמיות לצורך ניהול העסק שלו, וכל ראשו תפוס כל ימיו רק בעסק שלו, כך גם זו ההגדרה של תורתו אומנותו, שלא מעניין אותו דבר אחר, אין המכוון להיות פרוש וכיו"ב, אך שדברים שבעל עסק לא היה עושה גם אתה לא עושה, ולצורך דברים שהוא לא היה סוגר את העסק שלו אתה גם לא סוגר את העסק שלך.

יש הרבה דברים טובים ומצויינים ונעלים למי שאין תורתו אומנותו, ומי שתורתו אומנותו מוותר על כל הדברים הללו, וזה לא מעניין אותו כי הראש שלו תפוס במקום אחר, קשה עד בלתי אפשרי להסביר את הדברים בחוצות קריה, אבל בבית מדרש פנימה צריך לדעת שהשאיפה צריכה להיות תורתו אומנותו, זה כולל חוסר התעניינות בדברים אחרים, לא מיבעיא בעניינים גשמיים צבוריים שמסביב יהם הסער, ואלינו אין לזה שום קשר, וגם בעניינים רוחניים לנו יש סדרי עדיפויות שונה מתוקף היותנו תורתו אומנותו, הגדרת ההנהגה שלנו כצבור היא שקיעות בתורה, וזה הדו שיח שבינינו, וזה החדשות שלנו, ולשם אנו צריכים להגיע, ודוקא ביומא דהילולא של רשב"י שתורתו אומנותו הוא הזמן להתבונן בזה.

פרק א' משנה ו'. עשה לך רב וקנה לך חבר והיו דן את כל האדם לכהן גדול.

עשה לך רב'

הנה לשון המשנה הוא לא 'שמע את דברי הרב' וכל כיוצא בזה, אלא 'עשה לך רב', ומשמע שיש לאדם 'לעשות' לעצמו רב, והדבר צריך מובן. ובביאור הדברים פירש רבינו יונה ז"ל: "שאפי' אתה יודע כמותו עשה אותו רב עליך, מפני שאדם זוכר מה שלמד מרבו יותר ממה שאדם לומד מעצמו. ועוד כי פעמים יבין הדבר יותר ממנו ונמצא מלמדו ואפי' אם שניהם שוין בחכמה". הא קמן שגם כאשר האדם יודע כחבירו ואינו מחשיבו כחכם גדול יותר ממנו בכל זאת יש לו לעשותו כרב, וזוהי כוונת

המשנה בלשונה 'עשה לך רב', דהיינו גם כאשר אינו רב מצד עצמו עליך להחשיבו כאילו הוא רבך. אך לכא' יש להבין מדוע באמת נקרא הדבר 'עשה לך רב', כי על אף שיש כאן 'עשיה' עדיין אין כאן 'רב', יש כאן רק אדם ששווה לך בדיוק במדרגתו, ואם כי תוכל להחכים ממנו ולהוסיף עוד דבר או שניים מכל מקום אתה לא תהיה תלמידו ולא הוא יהיה רבך.

מלבד זאת יש גם להבין את דברי רבינו יונה בפירושו הראשון, 'מפני שאדם זוכר מה שלמד מרבו יותר ממה שאדם לומד מעצמו', הלא לכא' המציאות מוכיחה שלא כן. את מה שאדם לומד מעצמו הוא זוכר הרבה יותר ממה ששמע מרבו...